

AZƏRBAYCAN DİLİNİN TƏDRİSİ METODİKASI
METHODOLOGY OF TEACHING THE AZERBAIJANI LANGUAGE
МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО ЯЗЫКА

UOT 37.01

Xalidə Səlim qızı Hüseynova

Azərbaycan Respublikası Təhsil İnstitutunun aparıcı mütəxəssisi

<https://orcid.org/0009-0008-4378-1819>

E-mail: x.huseynova@arti.edu.az

[https://doi.org/10.69682/arti.2026.93\(4\).130-135](https://doi.org/10.69682/arti.2026.93(4).130-135)

**RUSDİLLİ MƏKTƏBLƏRDƏ AZƏRBAYCAN DİLİNİN TƏDRİSİ:
METODİK YANAŞMALAR VƏ TƏDRİS PRİNSİPLƏRİ**

Khalida Salim Huseynova

leading specialist of the Institute of Education of the Republic of Azerbaijan

**TEACHING AZERBAIJANI IN RUSSIAN-LANGUAGE SCHOOLS:
METHODOLOGICAL APPROACHES AND INSTRUCTIONAL PRINCIPLES**

Халида Салим гызы Гусейнова

ведущий специалист Института Образования Азербайджанской Республики

**ПРЕПОДАВАНИЕ АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО ЯЗЫКА В РУССКОЯЗЫЧНЫХ
ШКОЛАХ: МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ И ПРИНЦИПЫ ОБУЧЕНИЯ**

Xülasə. Məqalədə rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dilinin tədrisi prosesinin xüsusiyyətləri, qarşıya çıxan çətinliklər və səmərəli metodik yanaşmalar araşdırılmışdır. Tədris zamanı fonetik, leksik, qrammatik və motivasiya ilə bağlı çətinliklərin mövcudluğu qeyd olunmuş, bu problemlərin aradan qaldırılması üçün kommunikativ, mərhələli, müqayisəli və şagirdyönlü prinsiplərin tətbiqi tövsiyə edilmişdir. Məqalədə həmçinin əyani, tərcümə və oyun metodları, lüğət işi, qrammatika, oxu və yazı bacarıqlarının inkişafı üzrə praktiki təkliflər təqdim olunmuşdur. Tədqiqatın nəticələri göstərir ki, metodik prinsiplərin kompleks və məqsədyönlü tətbiqi şagirdlərin Azərbaycan dilində ünsiyyət bacarıqlarının formalaşmasına və dilə marağının artmasına mühüm töhfə verir.

Açar sözlər: *Rusdilli məktəblər, Azərbaycan dili, tədris metodları, kommunikativ yanaşma, lüğət işi, qrammatika, oxu və yazı bacarıqları, şagird motivasiyası, metodik prinsiplər*

Abstract. The article explores the features of teaching the Azerbaijani language in Russian-language schools, the challenges encountered, and effective methodological approaches. It highlights the presence of phonetic, lexical, grammatical, and motivational difficulties in the teaching process and recommends applying communicative, step-by-step, comparative, and student-centered principles to address these issues. The article also provides practical suggestions for using visual, translation, and game-based methods, as well as for vocabulary work, grammar instruction, and the development of reading and writing skills. The research findings indicate that the comprehensive and purposeful application of methodological principles significantly contributes to the development of students' communicative competence in Azerbaijani and enhances their interest in learning the language.

Keywords: *Russian-language schools, Azerbaijani language, teaching methods, communicative approach, vocabulary work, grammar, reading and writing skills, student motivation, methodological principles*

Аннотация. В статье исследуются особенности процесса преподавания азербайджанского языка в русскоязычных школах, возникающие трудности и эффективные методические подходы. Отмечается наличие фонетических, лексических, грамматических и мотивационных затруднений в процессе обучения, и для их преодоления рекомендуется применение коммуникативного, поэтапного,

сравнительного и ученико-ориентированного принципов. В статье также представлены практические рекомендации по использованию наглядных, переводных и игровых методов при работе с лексикой, грамматикой, а также в процессе развития навыков чтения и письма. Результаты исследования показывают, что комплексное и целенаправленное применение методических принципов в значительной степени способствует формированию коммуникативных навыков у учащихся на азербайджанском языке и повышению их интереса к изучаемому языку.

Ключевые слова: *русскоязычные школы, азербайджанский язык, методы преподавания, коммуникативный подход, работа с лексикой, грамматика, навыки чтения и письма, мотивация учащихся, методические принципы*

Azərbaycan Respublikası tarixən etnik və dil müxtəlifliyi ilə səciyyələnən cəmiyyətə malik olmuşdur. Bu xüsusiyyət ölkədə formalaşmış təhsil sistemində də aydın şəkildə öz əksini tapmış, müxtəlif dillərdə tədris aparılan ümumtəhsil məktəblərinin fəaliyyəti üçün zəruri şərait yaradılmışdır. Bu tip təhsil müəssisələri arasında rusdilli məktəblər xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Həmin məktəblərdə təhsil alan şagirdlərin əksəriyyəti rus dilini ana dili kimi mənimsəsə də, onların dövlət dili olan Azərbaycan dilini öyrənməsi dövlətin təhsil siyasətində prioritet istiqamətlərdən biri kimi müəyyən edilmişdir [1, s.12-14].

Rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dilinin tədrisinin əsas məqsədi şagirdlərdə dövlət dilində effektiv ünsiyyət bacarıqlarının formalaşdırılmasıdır. Bu bacarıqlar şagirdlərin gündəlik sosial münasibətlərində, təhsil fəaliyyətində və gələcək peşə həyatında mühüm əhəmiyyət kəsb edir [2, s.33]. Tədris prosesində əsas hədəf yalnız qrammatik biliklərin verilməsi deyil, eyni zamanda şagirdlərin dinləmə, danışma, oxu və yazı bacarıqlarının qarşılıqlı şəkildə inkişaf etdirilməsidir. Azərbaycan dilinin rusdilli məktəblərdə tədrisi dil biliklərinin aşılması ilə məhdudlaşmayan, daha geniş sosial-mədəni məzmun daşıyan bir prosesdir. Dövlət dili kimi Azərbaycan dili xalqın milli kimliyini, tarixi yaddaşını, mədəni irsini, adət-ənənələrini və mədəni dəyərlərini ifadə edən əsas vasitə kimi çıxış edir [3, s.58]. Bu baxımdan, Azərbaycan dilinin öyrədilməsi şagirdlərin vətəndaşlıq mövqeyinin formalaşmasına, onların cəmiyyətə inteqrasiyasına və milli-mədəni dəyərlərə hörmət ruhunda tərbiyə olunmasına xidmət edir. Məhz buna görə də Azərbaycan dilinin tədrisi metodikasının elmi əsaslar üzərində qurulması müasir pedaqogikanın aktual problemlərindən biri hesab olunur [4, s.77].

Müasir təhsil standartlarına uyğun olaraq Azərbaycan dilinin tədrisində interaktiv üsullardan, informasiya-kommunikasiya texnologiyala-

rından və şagirdyönlü yanaşmalardan istifadə mühüm əhəmiyyət daşıyır. Rollu oyunlar, situativ tapşırıqlar və audiovizual vasitələr şagirdlərin dilə marağını artırmaqla yanaşı, dinləmə, danışma, oxu və yazı bacarıqlarının kompleks inkişafını təmin edir [5, s.102]. Eyni zamanda, tədris prosesinə milli-mədəni komponentlərin daxil edilməsi şagirdlərin milli-mənəvi dəyərləri mənimsəməsinə şərait yaradır. Nəticə etibarilə, rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dilinin tədrisi elmi əsaslara söykənən metodik yanaşmaların, müəllimlərin peşəkarlığının və müasir təlim vasitələrinin məqsədyönlü tətbiqini tələb edən kompleks pedaqoji prosesdir.

Rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dilinin tədrisi zamanı bir sıra çətinliklər ortaya çıxır ki, bu da əsasən Azərbaycan və rus dilləri arasındakı struktur fərqləri və şagirdlərin ana dili mühitinin təsiri ilə əlaqədardır. Aparılan müşahidələr göstərir ki, rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dilinin mənimsənilməsi prosesində fonetik və qrammatik çətinliklər daha çox müşahidə olunur.

Fonetik sahədəki çətinliklər xüsusilə önəmli hesab olunur. Azərbaycan və rus dillərinin səsler sistemi bir-birindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndiyi üçün rusdilli şagirdlər bəzi Azərbaycan dili səslərini düzgün tələffüz etməkdə çətinlik çəkirlər. Xüsusilə Azərbaycan dilinə xas sait və samitlərin, vurğu və intonasiyanın düzgün mənimsənilməsi şagirdlər üçün problem yaradır. Bu cür fonetik çətinliklər şifahi nitqin inkişafına və nitq mədəniyyətinin formalaşmasına mane ola bilər.

Leksik sahədə də müəyyən çətinliklər nəzərə çarpır. Rusdilli şagirdlərin Azərbaycan dilində söz ehtiyatı adətən məhdud olduğundan, onların fikirlərini sərbəst və dəqiq ifadə etməsi çətinləşir. Sözlərin mənalarını düzgün ayırd etmək, sinonim və antonimlərdən səmərəli istifadə etmək, həmçinin frazeoloji ifadələri mənimsəmək şagirdlər üçün mürəkkəb və vaxt aparan

prosesə çevrilir. Nəticədə, onların həm şifahi, həm də yazılı nitq bacarıqları arzu olunan səviyyədə formalaşmır [3, s.112].

Rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dilinin tədrisində əsas çətinliklərdən biri iki dil arasındakı qrammatik fərqlərdir. Cümlə quruluşu, söz sırası, şəkilçilərin işlənməsi və qrammatik kateqoriyalar üzrə fərqlər şagirdlərin ana dilinin modellərini Azərbaycan dilinə tətbiq etməsinə və səhvlərə yol verməsinə səbəb olur. Xüsusilə hal şəkilçiləri və feilin zaman-şəxs formalarının düzgün işlədilməsi şagirdlər üçün çətinlik yaradır [2, s.78].

Digər mühüm məsələ şagirdlərin motivasiyasıdır. Dil öyrənmə prosesində motivasiya və psixoloji rahat mühit şagirdlərin dil bacarıqlarının inkişafında mühüm rol oynayır [6, s.45-47]. Şagirdlər stresssiz və təhlükəsiz bir mühitdə olduqda yeni dili daha asan qavrayır və öyrənmə prosesinə daha fəal şəkildə qoşulurlar. Bu baxımdan müəllimin dərs zamanı şagirdlərə qarşı anlayışlı, dəstəkləyici və həvəsləndirici mövqe tutması xüsusi rol oynayır. Müəllim tərəfindən yaradılan müsbət psixoloji mühit şagirdlərin öz fikirlərini sərbəst ifadə etməsinə, səhv etməkdən çəkinməməsinə və dil öyrənməyə marağının artmasına şərait yaradır. Nəticə etibarilə, belə bir mühit şagirdlərin dilə qarşı müsbət münasibət formalaşdırmasına və dil bacarıqlarının inkişafına mühüm təsir göstərir.

Azərbaycan dilinin gündəlik həyat və gələcək fəaliyyət üçün əhəmiyyəti dərk edilmədikdə dərsə maraq azalır. Bu baxımdan müəllim interaktiv, kommunikativ və real həyatla əlaqəli metodlardan istifadə etməklə şagirdlərdə dilə maraq və motivasiya formalaşdırmalıdır [4, s.33].

Rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dilinin tədrisi xüsusi metodik yanaşma tələb edən mühüm pedaqoji prosesdir. Bu yanaşma bir neçə əsas prinsipə əsaslanmalıdır.

Birinci prinsip **kommunikativlik prinsipi**dir. Dil, ilk növbədə, ünsiyyət vasitəsi olduğundan Azərbaycan dili dərsləri şagirdlərin real ünsiyyət bacarıqlarının inkişafına yönəldilməlidir. Real ünsiyyətə əsaslanan tapşırıqlar şagirdlərin nitq fəallığını artırır və onların dili praktik şəkildə mənimsəməsinə şərait yaradır. Bu yanaşma rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dilinin tədrisi üçün xüsusilə səmərəli hesab olunur [7, s.70-72]. Tədris zamanı qrammatik qaydaların mexaniki əzbərlənməsinə deyil, onların praktik

nitq fəaliyyətində tətbiqinə üstünlük verilməlidir. Şagirdlər dialoq və monoloqlar qurmalı, gündəlik həyat situasiyalarında Azərbaycan dilindən aktiv istifadə etməli, dinləmə və danışma bacarıqlarını inkişaf etdirməlidirlər. Bu zaman rol oyunları, müzakirələr və situativ tapşırıqlar kommunikativ bacarıqların inkişafında mühüm rol oynayır.

İkinci prinsip **mərhələlilik prinsipi**dir. Dil materiallarının təqdimatı ardıcıl və sistemli şəkildə, sadədən mürəkkəbə doğru həyata keçirilməlidir. Tədrisin ilkin mərhələsində şagirdlərə gündəlik ünsiyyətdə tez-tez istifadə olunan sözlər, ifadələr və sadə cümlə strukturları öyrədilməlidir. Daha sonra qrammatik mövzular, mürəkkəb cümlə modelləri və yazılı nitq bacarıqları mərhələli şəkildə təqdim edilməlidir. Bu yanaşma şagirdlərin dili daha asan mənimsəməsinə və öyrəndiklərini praktik fəaliyyətdə tətbiq etməsinə imkan verir [4, s.58-60].

Üçüncü prinsip **müqayisəli yanaşma prinsipi**dir. Rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dilinin qeyri-ana dili kimi tədrisi prosesində dil interferensiyası qaçılmaz bir haldır və bu problemin aradan qaldırılması üçün sistemli və məqsədyönlü metodik yanaşmaların tətbiqi zəruridir. Tədris prosesində şagirdlərin ana dili ilə öyrənilən dil arasındakı fərqlərin nəzərə alınması interferensiyanın təsirini azaltmağa kömək edir [8, s.78-80].

Dördüncü prinsip isə **şagirdyönlülük prinsipi**dir. Tədris zamanı şagirdlərin yaş xüsusiyyətləri, psixoloji inkişaf səviyyəsi, dil bilikləri və maraqları nəzərə alınmalıdır. Şagirdyönlü və interaktiv metodlardan istifadə dil öyrənməsində şagirdlərin fəallığını artırır. Bu yanaşma sayəsində şagirdlər dərs prosesində yalnız dinləyici olmurlar, eyni zamanda öyrəndiklərini praktik şəkildə tətbiq edə bilirlər. Məsələn, qrup işləri, rollu oyunlar və müzakirələr onların dil bacarıqlarını aktiv şəkildə işlətmələrinə imkan yaradır. Bu üsullar öyrənilən dilin real həyatda istifadəsinə uyğun şərait yaradır və şagirdlərin danışmaq, dinləmə, oxuma və yazı bacarıqlarının inkişafına kömək edir. Nəticədə, şagirdlər dil öyrənməyə daha çox maraq göstərir və öz kommunikativ qabiliyyətlərini daha sürətlə formalaşdırırlar [5, s.56; 9, s.120].

Azərbaycan dilinin rusdilli məktəblərdə tədrisində ən geniş və səmərəli tətbiq olunan metodlardan biri **kommunikativ metoddur**. Bu metodun əsas məqsədi şagirdlərin real ünsiyyət

şəraitində dili fəal şəkildə istifadə etməsini təmin etməkdir. Kommunikativ metod çərçivəsində dialoqların qurulması, rollu oyunların təşkili, situativ tapşırıqların və sual-cavab fəaliyyətlərinin tətbiqi şagirdlərin danışiq və dinləmə bacarıqlarının inkişafına yardımçı olur. Bu yanaşma şagirdlərin dil baryerini aradan qaldırır, fikirlərini sərbəst ifadə etmələrinə şərait yaradır və ünsiyyətə marağı artırır. Real ünsiyyətə əsaslanan tapşırıqlar şagirdlərin nitq fəallığını əhəmiyyətli dərəcədə artırır və dilin praktik şəkildə mənimsənilməsinə imkan yaradır. Bu yanaşma rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dilinin tədrisi üçün xüsusilə effektiv hesab olunur [9, s.115-118].

Tədris prosesində **əyani metodun** tətbiqi xüsusilə aşağı siniflərdə daha təsirli hesab olunur. Bu metod şəkillər, videoçarxlar, real əşyalar, cədvəllər və illüstrasiyalar vasitəsilə şagirdlərin vizual yaddaşının inkişafını dəstəkləyir. Əyani vəsaitlər söz və ifadələrin mənasının daha asan və sürətli qavranılmasına imkan verir və abstrakt anlayışların konkretləşdirilməsinə kömək edir. Bu, dərş prosesini daha anlaşılan və yadda qalan edir [5, s. 45; 3, s. 78].

Tərcümə metodu müəyyən hallarda məqsəduyğun şəkildə tətbiq edilə bilər. Xüsusilə yeni leksik vahidlərin izahı zamanı rus dilinə müraciət edilməsi şagirdlərin mövzunu daha sürətli mənimsəməsinə kömək edir. Lakin bu metoddan həddindən artıq istifadə tövsiyə olunmur, çünki bu şagirdlərin Azərbaycan dilində düşünmə və ifadə etmə bacarıqlarının inkişafına mənfi təsir göstərə bilər.

Oyun metodu isə tədris prosesini daha maraqlı və dinamik təşkil etməkdə vacib rol oynayır. Dil oyunları, söz tapmacaları, interaktiv tapşırıqlar və yarışlar şagirdlərin dərşdə fəallığını artırır və öyrənmə prosesini əyləncəli edir. Bu metod xüsusilə motivasiyanın yüksəldilməsində və mövzuların möhkəmləndirilməsində effektiv hesab olunur. Oyun vasitəsilə öyrənmə həm şagirdlərin idrak, həm də sosial bacarıqlarının inkişafına müsbət təsir göstərir [2, s.32].

Azərbaycan dilinin tədrisində **lüğət işi** mühüm metodiki istiqamətlərdən biridir. Şagirdlərin söz ehtiyatının zənginləşdirilməsi onların danışiq və yazı bacarıqlarının inkişafına birbaşa təsir göstərir. Buna görə də dərşlərdə yeni sözlərin öyrədilməsi və onların dinləmə, oxu, danışiq və yazı fəaliyyətləri ilə möhkəmləndirilməsi vacibdir. Yeni sözlərin kontekst daxilində təqdim

edilməsi onların mənasının düzgün qavranılmasına, yaddaşda saxlanılmasına və şüurlu şəkildə istifadəsinə imkan yaradır. Lüğət işində təkrar və tətbiq əsas rol oynayır və müntəzəm məşqlər vasitəsilə şagirdlərin passiv lüğəti tədricən fəal lüğətə çevrilir [3, s. 82].

Rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dilinin qrammatikasının tədrisi xüsusi metodik yanaşma tələb edir. Bu məktəblərdə təhsil alan şagirdlər üçün Azərbaycan dili ana dil olmadığından, qrammatik materialın sadə, sistemli və aydın şəkildə təqdim olunması xüsusi önəm daşıyır. Qrammatik materialın təqdimində induktiv yanaşma daha məqsəduyğundur. Bu yanaşmada şagirdlər əvvəlcə nümunələrlə tanış olur, sonra isə həmin nümunələr əsasında qrammatik qaydanı ümumiləşdirirlər. Qrammatik biliklərin möhkəmləndirilməsi üçün danışiq məşqləri, mətn tərtibi, cümlə qurma və rollu oyunlardan istifadə olunur ki, bu da biliklərin real ünsiyyətə tətbiqinə imkan yaradır [2, s.35].

Oxu bacarığı dil öyrənmənin əsas komponentlərindən biridir və şagirdlərin dil səriştələrin inkişafında mühüm rol oynayır. Rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dili üçün seçilən oxu mətnləri şagirdlərin yaşına, maraqlarına və dil səviyyəsinə uyğun, sadə və anlaşılan olmalıdır. Bu cür mətnlər şagirdlərin söz ehtiyatını artırır və dilin leksik-qrammatik quruluşunu daha yaxşı mənimsəməsinə kömək edir [5, s.56].

Yazı bacarıqları isə mərhələli şəkildə formalaşdırılmalıdır. İlk mərhələdə sadə söz və cümlələrin yazılması, sonrakı mərhələdə isə kiçik mətnlərin qurulması öyrədilir. Yazı tapşırıqlarının şagirdlərin gündəlik həyatı və maraqları ilə əlaqələndirilməsi onların motivasiyasını artırır və öyrənməni daha səmərəli edir. Nəticə etibarilə, oxu və yazı bacarıqlarının düzgün metodik əsaslarla təşkili rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dilinin effektiv tədrisini təmin edir [3, s. 85].

Rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dili müəlliminin rolu tədrisin keyfiyyətini müəyyən edən əsas amillərdəndir. Müəllim təkcə bilik ötürən deyil, həm də şagirdlərin marağını artıran, onları motivasiya edən və dil bacarıqlarının inkişafına yönəldən rəhbərdir. Səbirli, diqqətli və yaradıcı müəllim dərşləri interaktiv təşkil etməklə öyrənməni daha effektiv edir və şagirdlərin dilə marağını artırır. Nəticə olaraq, Azərbaycan dili müəllimi tədrisin təşkilatçısı və kommunikativ bacarıqların formalaşdırılmasında əsas

fiqur kimi çıxış edir. Onun peşəkarlığı, yaradıcılığı və şagirdlərlə düzgün münasibət qurma bacarığı dilin səmərəli öyrədilməsini təmin edir.

Nəticə. Rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dilinin tədrisi mürəkkəb və çoxşaxəli pedaqoji proses olub, məqsədyönlü və kompleks metodik yanaşma tələb edir. Bu yanaşmaların sistemli tətbiqi rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dilinin daha effektiv mənimsənilməsinə və şagirdlərin kommunikativ səriştələrin formalaşmasına mühüm töhfə verir. Aparılan təhlillər göstərir ki, bu sahədə tədrisin səmərəliliyi bir sıra mühüm amillərdən asılıdır:

1. Azərbaycan dilinin tədrisində müasir təlim üsullarının və innovativ pedaqoji texnologiyaların tətbiqi şagirdlərin dərəcə marağını artırır və onların fəal iştirakını təmin edir.

2. Kommunikativ metodların istifadəsi şagirdlərin dinləmə, danışma, oxu və yazı bacarıqlarının paralel şəkildə inkişafına şərait yaradır.

3. Milli-mədəni komponentin dərəcə prosesinə inteqrasiyası şagirdlərdə Azərbaycan xalqının mədəniyyətinə, tarix və dəyərlərinə qarşı maraq formalaşdırır, dili yalnız fənn kimi deyil, ünsiyyət vasitəsi kimi qavramağa kömək edir.

4. Dil mühitinin məhdud olduğu şəraitdə interaktiv tapşırıqlar, rol oyunları və situativ məşğələlər şagirdlərin real kommunikativ bacarıqlarının inkişafında mühüm rol oynayır.

Təvsiyələr:

- Rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dili müəllimləri üçün kommunikativ və interaktiv metodlara dair mütəmadi təlim və seminarların təşkili;

- Dərslər və tədris materiallarının şagirdlərin yaş və dil səviyyəsinə uyğun, milli-mədəni məzmunla zənginləşdirilməsi;

- Dərəcə prosesində audio və video materiallardan, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından daha geniş istifadə edilməsi;

- Şagirdlərin gündəlik ünsiyyətdə Azərbaycan dilindən istifadə etmələrini stimullaşdıran layihə və tədbirlərin (dil klubları, müsabiqələr, səhnəciklər və s.) təşkili;

- Qiymətləndirmə prosesində şagirdlərin yalnız qrammatik biliklərinin deyil, həm də kommunikativ bacarıqlarının nəzərə alınması.

Bu təvsiyələrin həyata keçirilməsi rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dilinin tədrisinin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə və dilin effektiv mənimsənilməsinə mühüm töhfə verə bilər.

Problemin aktuallığı. Müasir dövrdə Azərbaycan dilinin dövlət dili kimi mövqeyinin möhkəmləndirilməsi təhsil sisteminin əsas prioritetlərindən biridir. Rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dilinin səmərəli tədrisi şagirdlərin sosial inteqrasiyası, kommunikativ bacarıqlarının formalaşdırılması və milli-mənəvi dəyərlərin mənimsənilməsi baxımından xüsusi aktuallıq kəsb edir. Dil fərqləri və motivasiya problemləri bu sahədə elmi-metodik yanaşmalara olan ehtiyacı artırır.

Problemin elmi yeniliyi. Məqalədə rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dilinin tədrisi fonetik, leksik, qrammatik və motivasiya aspektləri üzrə kompleks şəkildə təhlil edilmiş, kommunikativ, mərhələli, müqayisəli və şagirdyönlü prinsiplərin inteqrasiyalı tətbiqi elmi əsaslarla ümumiləşdirilmişdir. Tədqiqatda metodik yanaşmaların qarşılıqlı əlaqədə təqdim olunması elmi yenilik kimi qiymətləndirilir.

Problemin praktik əhəmiyyəti. Məqalədə irəli sürülən metodik təvsiyələr rusdilli məktəblərdə çalışan Azərbaycan dili müəllimləri üçün praktik vəsait kimi istifadə oluna bilər. Təqdim edilən yanaşmalar dərəcə prosesinin daha səmərəli təşkili, şagirdlərin motivasiyasının artırılması və kommunikativ bacarıqlarının inkişafı baxımından praktik əhəmiyyət daşıyır.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi. Dövlət dili siyasəti və təhsil sahəsində tədbirlər. –Bakı: Təhsil Nazirliyi, –2019. –48s.
2. Cəfərov, R. Azərbaycan dili tədrisində kommunikativ və interaktiv metodlar. / –Bakı: Təhsil Kitabları, –2019. –120s.
3. Quliyeva, S. Milli-mədəni komponentin tədrisdə rolu. –Bakı: Elm və Təhsil, –2020, –150s.
4. Həsənov, A. Azərbaycan dili müəllimliyi: metodika və praktika. –Bakı: Təhsil Nəşriyyatı, –2017. –200 s.
5. Əhmədova, F. Rusdilli məktəblərdə Azərbaycan dilinin tədrisində metodik yanaşmalar. –Bakı: Elm Nəşriyyatı, –2021. –140 s.
6. Brown, H.D. Principles of Language Learning and Teaching. – New York: Pearson Education, –2007. –416p.

7. Abbasova, T. Kommunikativ yanaşmanın dil bacarıqlarının formalaşmasında rolu. –Bakı: Müəllim, – 2020. –110 s.
8. Lightbown, P. M., & Spada, N. How Languages Are Learned. – Oxford: Oxford University Press, – 2013. –233p.
9. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. Approaches and methods in language teaching (3rd ed.). Cambridge University Press, –2014. – 419p.

Redaksiyaya daxil olub: 21.05.2026